

NS-wandeling Heiligenbergerbeek

Woudenberg-Amersfoort CS 13-18 km

Inleiding

Wandelnet heeft in samenwerking met de Nederlandse Spoorwegen een serie wandelingen van station naar station samengesteld. Deze NS-wandelingen volgen een deel van een Lange-Afstand-Wandelpad (LAW) of Streekpad. De 'Heiligenbergerbeek' volgt het Utrechtspad (Streekpad 13, 163 km) en het Marskramerpad (LAW 3, Bad Bentheim-Den Haag, 360 km).

Vanaf Amersfoort Centraal neem je eerst de bus naar Woudenberg, vanwaar je in ruim **17 km** naar station Amersfoort loopt. Je kunt de route inkorten tot **14 km**, maar dan mis je wel de fraaie Gelderse Vallei. Deze afwisselende wandeling volgt eerst een dijkpad langs het Valleikanaal met weids uitzicht over de Gelderse Vallei. Bij de Heiligenbergerbeek wandel je door een kleinschalig landschap van weilanden met houtwallen, knotwilgen en boerderijen. In Landgoed Den Treek-Henschoten overheersen bos, heide en stuifzand. Via de oude binnenstad van Amersfoort loop je naar het station. Een deel van de route is verboden voor honden; een alternatief traject is aangegeven in de tekst en op de kaart. Je passeert ook een paar overstapjes waarbij je de hond moet optillen. Veel wandelplezier!

Heen- en terugreis

Neem vanaf Amersfoort Centraal streekbus 80 richting station Veenendaal-De Klomp (vanuit andere richting kan ook, dan opstappen in Veenendaal-De Klomp). De bus rijdt ma t/m za 2x per uur (zon/feestdagen 1x per uur). Uitstappen bij halte Pothbrug nabij Woudenberg. Vanaf station Amersfoort Centraal (eind van de route) vertrekken treinen naar alle richtingen: Apeldoorn/ Enschede, Ede- Wageningen, Zwolle/Leeuwarden/ Groningen, Utrecht, Den Haag/Rotterdam, Amsterdam. Actuele tijden: www.ns.nl/reisplanner

OV bij inkorten route

- Inkorten tot ruim 13 km: leg het eerste stuk met de bus af en start bij bushalte Woudenberg De Boom (vanuit Amersfoort: net voorbij Leusden). Neem dan buslijn 80 (zie hierboven bij 'Heen- en terugreis'). Of buslijn 82 richting Doorn (ma t/m vr 1x per uur, niet op za-zo!).

- Aan het eind kun je de route met 4 km inkorten door aan de rand van Amersfoort bij halte Vossenstraat stadsbus 9 te nemen naar het station (2x per uur). Actuele vertrektijden staan op www.ns.nl/reisplanner (ook bustijden).

Horeca

Er is geen horeca langs de route; neem voldoende eten en drinken mee voor onderweg.

- Woudenberg: Hotel-Restaurant Schimmel (aan N224, Stationsweg Oost 243; één halte (Spoorlaan) voor halte Pothbrug, waar de route officieel start). Dagelijks geopend vanaf 8 uur, soms afwijkend; www.schimmel.nu
- In centrum Amersfoort: diverse gelegenheden.

Markering van de route

Deze NS-wandeling volgt de geel-rode markeringen van het Utrechtspad en de wit-rode van het Marskramerpad. Markeringen staan op straatmeubilair, zoals een hek, (lantaarn-) paal of achterzijde van een (verkeers-)bord. Er is vooral daar gemarkeerd waar twijfel over de juiste route kan ontstaan. Waar routebeschrijving en markering verschillen, volg je de markering. Tussentijdse veranderingen in het veld worden zo ondervangen. De markering wordt onderhouden door vrijwilligers van het Nivon en Wandelnet.

Wandelnet

In ons land zijn circa 40 Lange-Afstand-Wandelpaden® (LAW's), in lengte variërend van 80 tot 725 km, beschreven en gemarkeerd. Alle activiteiten op het gebied van LAW's in Nederland worden gecoördineerd door Wandelnet.

Naast het ontwikkelen en beheren van LAW's behartigt Wandelnet de belangen van alle recreatieve wandelaars op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Alle activiteiten worden ondersteund door ruim 900 vrijwilligers, verspreid door het hele land. Meer weten over de LAW's? Zie www.wandelnet.nl.

Meldpunt Routes

Markering weg? Blokkade op de route? Meld het ons: www.meldpuntroutes.nl

Routebeschrijving

Tip: je kunt de route ook met je smartphone volgen. Download de app van Wandelnet in Google Play of de App Store. Zoek op routenaam en download thuis (wifi) de route. Zorg dat je telefoon is opgeladen en dat je locatiegegevens aanstaan.

- Vanaf halte Pothbrug, uit Amersfoort:

Via oversteekplaats teruglopen over de brug. Loop 10 m voorbij de brug, achter de abri van de bushalte, tussen de zandzakken door naar bordje 'Grebbeleinie'.

- **Vanaf halte Pothbrug, uit Veenendaal:** de route begint pal achter de abri van de bushalte.

Vervolg route uit beide richtingen:

 Neem bij bordje 'Grebbelinie' het overstapje. Je volgt het pad langs het water en houdt de dijk langs het Valleikanaal aan je linkerhand.

Honden: *De oever langs het kanaal is deels verboden voor honden. Wandelaars met hond volgen het fietspad aan overzijde kanaal.*

Bij regenachtig weer is dit fietspad overigens voor iedereen een goed alternatief. Steek bij de stuw het kanaal over en je bent weer op de route.

1. Valleikanaal

De Gelderse Vallei vormde vroeger als het ware een grote kom waar al het water van de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug zich verzamelde. Eeuwenlang had het gebied te kampen met wateroverlast. Alleen kleine beekjes als de Lunterse Beek en de Heiligenbergerbeek konden het water afvoeren.

De turfwinning versterkte het waterprobleem: door het afgraven van veen zakte de grond verder in. Pas nadat het Valleikanaal gegraven was (1937-1948), kwam er in de Gelderse Vallei een einde aan de wateroverlast. Voortaan werd het overtollige water via de Eem afgevoerd naar het Eemmeer.

Scheepvaart is er nooit geweest op het Valleikanaal, het fungeerde uitsluitend als afwateringskanaal.

 Ga na circa 1200 m, bij de stuw, linksaf het fietspad op. Waar het fietspad naar links buigt, ga je rechtdoor een smal pad op. Na ruim 1 km en diverse overstapjes komt het pad uit bij een sluis, waar de Heiligenbergerbeek en het Valleikanaal bij elkaar komen. Ga vlak vóór deze sluis scherp linksaf via een trap de dijk af. Via een rooster de sloot oversteken. Voorbij de sloot rechts aanhouden over het schouwpad langs de beek. Rechtsaf door een hek en over een brug, het zandpad van de voormalige spoorlijn op.

2. Voormalige spoorlijn

In 1886 werd de spoorverbinding van Amersfoort naar Kesteren in gebruik genomen. Het treinvervoer gaf landbouw en economie in de Gelderse Vallei een grote impuls. Vier jaar later werd de lijn doorgetrokken naar Keulen; een internationale spoorverbinding was een feit. Het personenvervoer over deze lijn kwam abrupt ten einde toen de spoorbrug bij Rhenen in 1944 door de Duitsers werd verwoest. Wel bleven er nog een paar lokale goederentreinen rijden.

Sinds de jaren 80 van de vorige eeuw wordt het spoor niet meer gebruikt. Nu is het begroeid met planten en

struiken en vormt het een belangrijke ecologische verbindingszone voor flora en fauna.

 Tegenover het Stirling-monument linksaf het bruggetje over. Vervolgens schuin links, het broekbos (moerasbos) in. Bij een duidelijke wegsplitsing links aanhouden. Na ruim 50 m komt het pad uit bij de Heiligenbergerbeek. Volg het pad langs de kronkelende beek ruim 300 m, tot vlak bij de provinciale weg (N226).

3. Heiligenbergerbeek

Deze acht kilometer lange beek dankt zijn naam aan Landgoed Heiligenberg, een oude buitenplaats waar de beek langs stroomt, ten zuiden van Amersfoort en de A28. De beek voert overtollig water uit de Gelderse Vallei af en voorziet de Amersfoortse stadsgrachten van schoon water. Bij de poort 'Monnikendam', een van de drie overgebleven stadspoorten, stroomt de beek onder de oude stadsmuur de binnenstad in. Er worden plannen uitgewerkt waarin de Heiligenbergerbeek een ecologische verbindingszone gaat vormen tussen enkele landgoederen en een paar natuurgebieden, zoals Den Treek. Als er nevengeulen zijn gegraven en natuurlijke oevers met riet en struikgewas zijn aangelegd, zullen vissen, insecten en amfibieën zich beter thuis voelen.

 Blijf de beek en het pad naar rechts volgen. Ga voorbij landhuis De Boom/adviesbureau Turner (aan rechterhand, wit met blauwe luiken) linksaf door het toegangshek het betonnen bruggetje over. Ga nu direct rechtsaf, het fietspad op langs de provinciale weg. *(Wie met de bus uitstapt bij halte De Boom om de route hier te starten: komend vanuit Amersfoort hier voorzichtig oversteken en teruglopen via het fietspad tot het toegangshek van landhuis de Boom; komend vanuit Veenendaal fietspad volgen tot toegangshek landhuis De Boom.)*

 Waar de provinciale weg een ruime bocht naar rechts maakt, steek je over (voorzichtig!) en ga je de Vieweg in, een asfaltweg. Na 500 m ga je rechtdoor over de Rode Brug, waar de kaarsrechte Woudenbergse Grift in de kronkelende Heiligenbergerbeek stroomt. Voorbij slagboom met tekst 'Landgoed Den Treek-Henschoten' wordt de weg onverhard. **Je betreedt nu het leefgebied van de wolvenfamilie! De overlastgevende wolf Bram is in december 2025 gedood, maar blijf voorzichtig en ga niet van de paden af.**

Bij huisnr. 15 rechts aanhouden en direct linksaf. Bij een informatiepaneel een klinkerweg (Treekerweg) kruisen en de zandweg met fietspad (Viesteeg) volgen.

4. Landgoed Den Treek-Henschoten

Op de overgang van de Gelderse Vallei en de Utrechtse Heuvelrug ligt Landgoed Den Treek-Henschoten. Willem Hendrik de Beaufort kocht in 1807 een 14e-eeuwse boerenhofstede die toen al de naam Den Treek droeg. Het landgoed bestond uit uitgestrekte bossen en landerijen. Hij verbouwde het landhuis en liet een tuin aanleggen met duiventoren en vijverpartijen.

Na een fusie in 1919 met Landgoed Henschoten veranderde de officiële naam in Landgoed Den Treek-Henschoten. Nog altijd is het landgoed in handen van de familie De Beaufort. De vele nazaten zijn tegenwoordig allemaal aandeelhouder van Landgoed Den Treek-Henschoten BV (www.dentreekhenschoten.nl).

 Ga op de vierde brede kruising (een vijf-sprong) scherp rechtsaf. Vóór afrastering rechts aanhouden, het pad om het veen volgen.
*(Omleiding voor wandelaars met hond: zie stippellijn op kaart. Ga 60 m vóór het klaphek, bij de geel-rode markering met tekst "honden verboden" rechtsaf. Einde linksaf. Op einde links aanhouden, Leusdense Pad. Op vijfsprong met P-22502 rechtsaf; lees verder bij *, zie twee tekstblokjes verder.)*

 Ga door een klaphek. Meteen schuin rechtsaf, Volg de markeringen om het heideveldje heen. Aan het einde linksaf, bomenlaantje langs een weiland. Ga aan het einde rechtsaf richting boerderij en nieuw woonhuis. Volg het pad dat met een ruime boog om de boerderij loopt. Ga aan het einde door een klaphek en ga linksaf de grindweg op. Neem juist voor de asfaltweg het bospad naar rechts. Ga aan het einde van dit bospad rechtsaf het fietspad op.

 Bij P-22502 de zandweg met fietspad volgen richting Oud-Leusden.
* Neem het eerste pad linksaf. Bij het opnieuw aangelegde 'vogelwater' het pad naar rechts nemen en op viersprong met bankje naar rechts. Het pad komt uit op een schelpenfietspad, waar je links afslaat. Aan het einde rechtsaf. Bij P-22958 rechtdoor. Bij bordje met fietsknooppunt 80 linksaf. Via het fietsviaduct de snelweg (A28)

oversteken. Ga circa 150 m voorbij het fietsviaduct op een grote kruising rechtsaf (eerdere, wat onduidelijk paadjes aan je rechterhand negeren). Volg de halfverharde beukenlaan en ga aan het eind linksaf.

 Eenmaal in de stadsrand neem je de eerste weg rechtsaf, Zandbergenlaan. *(Voor verkorten van de route met ca 4 km: ga links bij Zandbergenlaan 27-45 en dan rechts naar bushalte Vossenweg)* Aan het eind de verkeersweg (Arnhemseweg-Zuid) oversteken en rechtsaf. Steek de verkeersweg (Kersenbaan) via het verkeerslicht voor voetgangers en fietsers en steek 50 m verder linksaf het spoor over (Smaragdweg). Aan het eind rechtsaf, Diamantweg. Meebuigen met de weg naar links, Saffierweg. Aan het eind linksaf, Dorresteinseweg. De weg buigt naar links; ga direct daarna rechtsaf, een smal asfaltvoetpad op.

 Aan het eind van het pad linksaf een asfaltpad op, dat van de Heiligenbergerbeek afloopt. Verderop komt het pad weer bij de beek en kruist een drukke asfaltweg (Gasthuislaan). Vervolg het voetpad langs de beek. Aan het eind van het voetpad rechtsaf en direct weer rechtsaf, een metalen brug over en meteen na de brug linksaf, park Randenbroek in *(hier komt het wit-rood gemarkeerde Marskramerpad bij de route)*.

 Het asfaltpad langs de beek blijven volgen. Het park verlaten via een smeedijzeren toegangshek. De weg oversteken (Bisschopsweg) en de Zwaanstraat in. Neem het eerste pad linksaf, een asfaltpad tussen houten hekken door en over een stroompje *(het wit-rood gemarkeerde Marskramerpad gaat hier rechtdoor)*. Links aanhouden, voetpad langs de beek volgen. Bij een volgende brug weer linksaf de brug over. Rechtdoor, de St. Ansfriusstraat *(het naambordje staat iets verderop)*.

 Aan het eind van de weg rechts en gelijk links aanhouden en bij de voetgangerslichten de Stadsring oversteken. Ga circa 10 m na de oversteek rechtsaf het voetpad van de vestingwal op. Je passeert een waterpoort, Monnikendam, waar de Heiligenbergerbeek onder de oude stadsmuur doorstroomt. Neem de eerste straat linksaf, Herenstraat. Je kruist

de Zuidsingel en komt in de Schoutensteeg. Deze steeg komt uit op Muurhuizen.

5. Amersfoort

Amersfoort ontstond begin 11e eeuw als kleine nederzetting aan de Eem, die toen Amer heette. Handelslieden trokken de rivier over op de plaats waar de zandige uitlopers van de stuwwallen elkaar het dichtst naderden. Deze doorwaadbare plaats, ook wel 'voorde' genoemd, bleek een aantrekkelijke plek om zich te vestigen. Later heette deze 'Voorde aan de Amer' 'Amersfoort'. De nederzetting groeide uit tot een levendige marktplaats.

Toen Amersfoort in 1259 stadsrechten kreeg, verrees er een stadsmuur rond de stad die de inwoners veilige beschutting gaf. Amersfoort maakte met de textielnijverheid, tabakshandel en bierbrouwerijen een grote bloei door. Als drukke bedevaartsplaats mocht Amersfoort een kerk bouwen maar de fraaie Onze-Lieve-Vrouwetoren mocht niet hoger zijn dan de Domtoren van Utrecht. De toren is nu het kadastrale middelpunt van Nederland.

Leuk om te weten: Amersfoort wordt ook wel 'Keistad' genoemd en de Amersfoorters 'keientrekkers'. Deze bijnamen verwijzen naar de Amersfoortse Kei, een grote zwerfsteen van 2 meter hoog en 7157 kilo zwaar. De Kei zou in 1661 na een uit de hand gelopen weddenschap door 400 inwoners op een slede naar het centrum zijn vervoerd. Nu staat De Kei in een plantsoentje bij de Arnhemsestraat (zie de routebeschrijving hieronder).

 Ga hier linksaf. Je verlaat hier de geel-rode markering van het Utrechtspad en volgt nu de wit-rode markering van het Marskramerpad. Sla na 200 m na een bruggetje rechtsaf, Korte Gracht. Na 25 meter weer linksaf, Drieringensteeg. Einde steeg rechts aanhouden. Muurhuizen wordt Scherbierstraat. Deze straat komt uit in een winkelstraat, Langestraat. Hier linksaf, Langestraat uitlopen tot aan de Varkensmarkt. *(Wil je de Amersfoortse Kei zien? Ga hier linksaf, Arnhemsestraat. Je ziet de Kei een kleine 100 m verder, links in een plantsoentje.)*

 Varkensmarkt schuin naar rechts oversteken en de Utrechtsestraat volgen. De Stadsring oversteken en rechtdoor (Utrechtseweg). Neem de eerste weg rechtsaf (Snouckaertlaan). Volg deze straat en steek bij de verkeerslichten de Stationsstraat over. Blijf rechtdoor lopen, Brouwersstraat en ga onder het spoor door (Brouwerstunnel). Bij de

uitgang direct linksaf, Piet Mondriaanlaan. Je komt uit op het Piet Mondriaanplein. De ingang van station Amersfoort is aan je linkerhand.

Genoten?

Schrijf een review:

www.wandelnet.nl/wandelroute/99/Heiligenbergerbeek/review

Alle gegevens in deze beschrijving en op de routekaart gelden onder voorbehoud van wijzigingen en eventuele drukfouten. De route en de beschrijving van deze NS-wandeling werden met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Wandelnet en NS aanvaarden echter geen verantwoordelijkheid voor schade die wandelaars op enigerlei wijze zouden kunnen ondervinden door gebruik te maken van deze routebeschrijving en/of kaart of door het wandelen van de route. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, publicatie op internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wandelnet.

Rev: 24/3/2026